

H. Peygamber, ricalü'l-gayb ve kutbiyet ve gavsiyetten bahsetmemişse, neden İslam alemi için önemli bir yer almış? Risaleler gözlüğü ile bu durumu nasıl izah edersiniz?

"İKİNCİ ASIL: Mesâil-i İslâmiyenin tabakatı vardır. Biri burhan-ı kat'î istese, diğeri bir zann-ı galibî ile iktifa eder, başkası yalnız bir kabul-u teslimi ve reddetmemek ister. Öyleyse, esâsât-ı imaniyeden olmayan mesâil-i fer'iyeye veya vukuat-ı zamaniyenin her birinde bir iz'ân-ı yakîn ile bir burhan-ı kat'î istenilmez. Belki yalnız reddetmemek ve teslimiyetle ilişmemektir."(1)

Üstad Hazretlerinin yukarıda belirttiği gibi; delillerin mahiyet ve çeşitleri muhtelifdir. Kimisi çok zahir ve berrak şekilde ispat eder, kimisi de hafi ve kanaat şeklinde meseleyi ispat eder. Bu yüzden her mesele için kati ve zahir delil istenilmez. Tarihi vakalarda da durum böyledir. Çok şeyler var ki insanlık kabul eder; ama elinde vesika ve zahir bir delil yoktur.

İslam düşünce sisteminde kazıye-i makbule denilen fazilet ve kariyer sahibi olan alim ve evliyaların sözleri delilsiz olarak kabul edilebilir. Bu zatların bu türlü ifade ve meramlarında kati ve zahir delil istenilmez. Zaten bu gibi ifadeler ümmeti bağlayan kabul ya da inkarında sorumluluk getiren şeyler değildirler. Bazen bir şey görünür; ama başka birisine gösterilmesi imkansızdır. Bu kabilden çok latif ve ince manaları büyük zatlar hissetmiş ve görmüş; lakin kati ve zahir olarak ispat etmemiştir.

Manevi alemde çok berrak ve sarıh olan şeyler, maddi alemde çok ince ve münasebetsiz görünebilir. Bu sebeple makbul ve insanlar arasında kabul görmüş veli zatların keşif ve tespitleri, şayet şariat ile çelişmiyor ve ona aykırı bir durum içermiyorsa, onları kabul etmekte bir beis yoktur. Onlar da zaten bu gibi keşif ve tespitlerini ayet ve hadislerin işari ve remzi manalarından tahrir ediyorlar. Ayet ve hadislerin manası sadece zahir ve sarıhinden ibaret değildir, onların çok dal ve budak mesabesinde manaları da vardır. Bizim onları göremememiz, olmadığı anlamına gelmez. Hadiste bu mana şu şekilde ifade ediliyor:

"Her âyetin birer zâhir ve bâtın ve her zâhir ve bâtının birer had ve muttalai ve her had ve muttalain çok şücn ve gusunu vardır."(2)

Muhtemelen tasavvuf ehli büyük evliyalar, bu gibi makamların varlığını hadisin derinliklerinden keşif sureti ile çıkarmışlardır. Bizim onlar gibi bu derinliğe inip bu hakikatleri görmemiz pek müşkül olduğu için, hemen inkara gitmeyip, **bir bildiği, bir gördüğü, başka bir yorum ve tevili var** dememiz daha isabetli olur.

Bu makamlara işaret eden Hadis-i Şeriflerden bir tanesi şöyledir:

Abdullah ibni Mesud (radiyallahu anh)'dan rivayet edilen diğer bir hadis-i şerifte, Resulullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuştur:

"Sizin birinizin sahrada hayvanı kaçarsa, 'Ey Allah'ın kulları hapsedin! Ey Allah'ın kulları durdurun!' diye seslensin. Çünkü Allah'ın yer yüzünde hazır bulunan kulları vardır, Onu tutarlar."(3)

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz.](#)

(2) bk. İbni Hibban, Sahih 1:146; el-Münavî Feyzü'l-Kadîr, 3:54.

(3) bk. Ebu Yâ'la, Müsned, No: 5269, 9/177, ibni Hacer, el- Metâlibu'l-Âliye, No: 3375, 3/239, Taberanî, el-Mu'cemü'l-Kebîr, No: 10518, 10/217, Deylemî, Müsned-i Firdevs, No: 1311,1/330.